

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio quarta. Vtrum missio inuisibilis competat filio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

nouo modo inhabitare creaturam, personam mitti erit precise effectum causari aliquem in creatura ratione cuius persona dicatur nouo modo esse in creatura.

14 Sed hoc non est verum, quia tunc mitti conueniret patri cum per aliquos effectus in creatura productos persona patris de nouo demonstrata fuerit, vt in voce audita super Christum in Baptismo & in transfiguratione, sed pater nunquam dicitur fuisse missus, ergo mitti non est solum effectum in creatura causari, quare nec mittere est solum effectum in creatura causare, sed est causare in creatura effectum mediante persona a mittente producta, & mitti est causare talem effectum per virtutem a mittente recepta.

15 A D R A T I O N E S principales. Ad primam cum dicitur quod filium cognosci esse a patre est ipsum mitti, dicitur quod dicitur Aug. non comprehendit quicquam pertinet ad rationem missionis, sed tantum illud quod consequitur ad missionem, quia per effectum causatum in creatura a persona missa per virtutem quam habet a persona mittente per quandam appropriationem possumus deuenire in cognitionem originis illius personae quae dicitur mitti. Mittitur enim filius cum in creatura rationali sit donum sapientiae. Spi. autem sanctus dicitur mitti cum dono charitatis, quia sapientia appropriatur filio qui procedit vt verbum vel notitia, charitas autem appropriatur Spiritui sancto qui procedit vt amor, nec oportet quod omnis persona quae habet autoritatem super effectum istum sit mittens, cum in hoc non comprehenditur ratio missionis, sed illa sola mittit quae autoritatem habet super personam quae mittitur & super effectum missionis.

16 Ad secundum dicendum est, quod illud verbum Esa. 48. ad litteram intelligitur de missione Prophetae vt quidam exponunt. Et ideo non habet locum in proposito. Quod si secundum glossam intelligatur de Christo secundum allegoriam, tunc est dicendum quod triplex est missio filii scilicet in carnem, in mentem, & ad praedicationem, duae primae missiones conueniunt filio quoad personam & naturam diuinam, & secundum eas proprie loquendo non mittitur filius nisi a patre. Tertia autem missio, sed in praedicationem conuenit filio secundum naturam humanam super quam habet Spi. sanctus autoritatem, & ex consequenti super filium ratione humanae naturae, & etiam filius secundum naturam diuinam habet autoritatem super se ipsam secundum humanam, propter quod secundum hanc missionem scilicet ad praedicationem missi Spi. sanctus filium & filius se ipsum. De hac loquitur Esa. vbi supra. Et alibi in eodem lib. cap. 41. habetur expressius, super me Spiritus Domini eo quod vixit me ad annuncian dum manuctis me missi.

17 Ad tertium patet solutio ex iam dictis. Aliud enim est dare, aliud mittere proprie, vnde quilibet persona potest dare se ipsam & illam quae ab ipsa non procedit, mittere autem non, & causa dicta fuit.

QVÆSTIO QVARTA.

Vtrum missio inuisibilis filio competat.

Tho. 1. q. 43. ar. 5.

Quarto quaeritur, vtrum missio inuisibilis competat filio. Et videtur quod non, quia persona diuina non mittitur proprie nisi cum donis gratiae gratum facientis, sed dona pertinentia ad intellectum, vt sapientia & scientia quae appropriantur filio non sunt gratum facientia cum sint communia bonis & malis vt habetur. 1. Cor. 13. Si habuerit omnem scientiam, &c. ergo filio non competit inuisibiliter mitti.

2 Item si filius mitteretur missio eius esset distincta a missione Spi. sancti sicut & personae distinctae sunt, sed hoc non est possibile, quia diuersarum missionum non est idem terminus, diuinae autem missionis inuisibilis est tantum vnus terminus, scilicet sanctificatio creaturae, ergo est tantum vna inuisibilis missio. Constat autem Spi. san. inuisibiliter mitti, ergo hoc modo non mittitur filius.

3 I N C O N T R A R I V M est quod dicitur Sap. 10. mitte illam scilicet sapientiam genitam de caelis, &c.

4 R E S P O N S I O, hic sunt tria videnda. Primum est quid sit inuisibilis missio. Secundum qualiter competit filio. Tertium est quomodo inuisibilis missio filii se habeat ad inuisibilem missionem Spi. san. Quantum ad primum sciendum, quod ratio priuationis sumitur ex habitu. Cui ergo

inuisibile priuatiue se habeat ad visibile ex ratione visibilis missionis, si nuda est ratio missionis inuisibilis, missio autem absolute dicta est exitus personae a persona ad causandum aliquem effectum in creatura per quem possumus per modum cuiusdam apparitionis manuduci in notitiam personae missae, vt dictum fuit prius. Super hanc missionem absolute dictam addit missio visibilis signum visibile exterius inuisibilis missionis, interius manifestatiuum, sicut fuit columba super Christum in suo baptismo apparet, & linguae igneae apparentes super Apostolos de quibus postea plura dicentur. Per priuationem autem huius signi exterioris visibilis dicitur missio inuisibilis quae non est aliud quam missio personae a persona ad sanctificandum creaturam solo interiori opere absque signo exteriori visibili, & sic patet primum.

5 C I R C A secundum intelligendum est, quod missio inuisibilis competit filio sicut Spi. sancto, quod patet primo sicut dona perfectientia voluntatem appropriantur Spi. san. sic dona perfectientia intellectum appropriantur filio. (filius enim procedit per modum intellectus sicut Spi. san. per modum voluntatis) sed Spi. san. dicitur mitti inuisibiliter, est alicui dantur dona perfectientia voluntate absque signo visibili, vt charitas vel aliquid tale, ergo filius dicitur mitti inuisibiliter cum absque signo visibili dantur alicui dona perfectientia intellectum, vt sapientia vel huiusmodi, ergo filio conuenit inuisibilis missio sicut Spiritui sancto.

6 Secundo sic, persona diuina mittitur secundum dona gratiae & gloriae, sed secundum dona gloriae mittitur quantum ad dona intellectus & voluntatis quae appropriantur filio & Spiritui sancto, ergo consimiliter mittitur personae diuinae, scilicet & Spiritus sanctus secundum dona gratiae perfectientia tam intellectum quam voluntatem.

7 Q V A N T V M ad tertium sciendum est, quod has duas missiones possumus comparare dupliciter. Vno modo quantum ad realem diuersitatem. Alio modo quantum ad actuale separationem. Primo modo planum est eas differre realiter, quia missio duo includit: scilicet exitum personae a persona & effectum causatum in creatura. Et quantum ad vtrumque missio filii differt realiter a missione Spiritus sancti, quia generatio qua filius exit a patre est alia a processione Spiritus sancti qua exit ab vtroque. Similiter donum quod perficit intellectum, vt sapientia secundum quod attenditur missio filii est aliud a dono quod perficit voluntatem puta a charitate, secundum quod attenditur missio Spiritus sancti, ergo missio filii simpliciter est alia a missione Spiritus sancti.

8 Si autem comparetur quantum ad actuale separationem sic dicendum est, quod vna missio nunquam est sine alia. Cuius ratio est, quia amor supponit notitiam & perfectus amor perfectam notitiam, ergo dona amoris secundum quae mittitur Spiritus sanctus supponunt dona notitiae secundum quae mittitur filius, nonquam ergo mittitur Spiritus sanctus sine filio.

9 Item notitia boni perfecti in quo nulla est ratio mali ex necessitate ducit in amorem perfectum, sed dona secundum quae mittitur filius pertinent ad notitiam boni perfecti in quo nulla est ratio mali, ergo ipsa inducunt in amorem perfectum qui non est sine donis secundum quae mittitur Spi. sanctus, non mittitur ergo filius inuisibiliter sine Spiritu sancto, nec e conuerso.

10 A D P R I M V M argumentum dicendum quod dona pertinentia ad intellectum secundum quae mittitur filius sunt dona gratiae gratum facientis, non per essentiam sed per inseparabilem concomitantiam vt dictum est, vnde secundum illa dona intellectus quae possunt esse sine gratia, vt fides informans, prophetia, & scientia non dicitur mitti filius nisi valde imperfecte sed solum cum illis quae necessario coelegantur gratia, vt sapientia prout est donum & consimilia.

11 A D S E C V N D V M dicendum quod sanctificatio creaturae vna est in quantum vni vltimo fini, scilicet Deo creaturam coniungit, tamen multa requirit secundum duas potentias secundum quas Deo coniunguntur scilicet intellectum & voluntatem, secundum quarum perfectioes diuersas diuersae sunt missiones filii & Spi. sancti, licet semper sint simul vt visum est.

Lib. I. Distinctio XVI.

1. Ex his patet ad quos facta sit inuisibilis missio, quia ad omnes qui receperunt effectum gratiae sanctificantis vel gloriae beatificantis, quod patet sic, missio & processio temporalis videntur esse idem realiter vt supra dictum est. Sed processio temporalis proprie & perfecte attenditur secundum dona gratiae & gloriae tantum & non secundum dona naturae, nisi secundum quid & imperfecte, vt prius ostensum est, ergo idem est de missione, ad omnes ergo bonos facta est missio, siue sint homines, siue Angeli, & secundum gradus beatitudinis fuerunt gradus missionis donorum quibus beatificati sunt plenissime, ergo facta fuit missio ad Christum in instanti conceptionis suae quo plenissime beatificatus fuit secundum superiorem partem animae, aliis autem differenter secundum gradum beatitudinis suae, viatoribus autem sic cum donis gratuitis, vel cum augmento eorum, aliter enim generaliter & plenius facta est missio tempore reuelatae gratiae quod est tempus plenitudinis quam in veteri testamento. licet ad quasdam excellentes personas veteri testamento facta fuerit, ad nullas tamen plena & perfecta.

DISTINCTIO XVI.

Diuisio litterae huius distinctionis.

Nunc de Spiritu sancto. Superius determinauit de missione temporalis Spiritus sancti & missione generali. Hic vero determinat spirituales modos. Et diuiditur in duas. Primo determinat de missione Spiritus sancti visibili. Secundo de inuisibili. 17. distinctione, iam nunc accedamus. Prima est principalis lectionis, & diuiditur in tres partes. Primo proponitur intentum. Secundo comparatur missionem visibilem Spiritus sancti, ad inuisibilem missionem filii. Tertia determinat quoddam incidens Secunda ibi. Sed prius querendum est. Tertia ibi. Hilarius autem videtur dicere. Et haec est diuisio Magistri in ista lectione in generali.

2. In speciali vero sic procedit Magister & proponit primo quod duplex est missio Spiritus sancti, sicut & filii vna visibilis, alia inuisibilis. Et subdit quod visibilis missio Spiritus sancti est apparitio vel manifestatio in corporali creatura in qua creatura est Spiritus sanctus sicut in signo. Demum queritur cur filius ratione temporalis missionis dicatur patre minor & non Spiritus sanctus. Et respondet quod hoc ideo est, quia filius assumpsit creaturam in qua apparuit per personalem vnionem, non sic autem Spiritus sanctus. Et subdit quod filius per illam temporalem missionem visibilem & a se ipso & a Spiritu sancto & ab Angelis est minoratus. Vltimo dicit secundum Hilarium quod licet pater sit maior filio propter autoritatem, filius tamen non est minor patre propter vnitatem naturae quam habet cum patre, verba tamen ista sane intelligenda sunt. Et in hoc fiat sententia, &c.

QVAESTIO PRIMA.

Vtrum Spiritui sancto competat visibilis missio.

Thom. 1. q. 43. ar. 7.

Circa distinctionem istam queritur primo de missione visibili per comparationem ad personam missam, scilicet vtrum Spiritui sancto competat visibilis missio. Et videtur quod non, quia filius propter naturam in qua visibiliter missus est, dicitur minor patre, Ioan. 14. pater maior me est, sed Spiritus sanctus nunquam dicitur minor patre, ergo nunquam fuit visibiliter missus.

2. Item per missionem persona diuina est nouo modo in creatura, sed Spiritus sanctus non fuit nouo modo in creaturis illis in quibus visibiliter apparuit, fuit enim tantum in illis secundum modum quo est communiter in omnibus rebus, scilicet per essentiam, praesentiam, & potentiam, ergo non dicitur in illis visibiliter missus.

3. Si dicatur quod fuit in illis nouo modo, quia sicut in signo. Contra ratio sacramenti est quod in ipso sit Deus sicut in signo visibili, ergo si propter esse in aliquo sicut in signo diceretur missio visibilis, tunc in collatione cuiuslibet sacramenti esset visibilis missio, quod non est verum, ergo nec illud ex quo sequitur.

4. Item in veteri testamento fiebant apparitiones diuinarum personarum non solum filii & Spiritus sancti, sed patris. Sicut enim dicit Aug. de Trin. temerarium enim est dicere quod pater non apparuerit patribus, sed pater nunquam legitur missus, ergo similiter Spiritus sanctus propter

& Quaestio. I.

signum in quo visibiliter apparuit non potest dici missus visibiliter.

5. **I**N CONTRARIUM est quod dicit Saluator, Ioan. 16. Cum uenerit paracletus quem ego mittam uobis. Et loquitur de missione visibiliter facta in Pentecoste, Act. 2. de qua rursus dicitur. 1. Pet. 1. Euangelizauerunt uobis spiritu sancto de caelo missio, adhuc autem sunt multae auctoritates in litera.

6. **R**ESPONSIO. hic sunt tria videnda. Primum est quid sit visibilis missio. Secundum est propter quid fiat vel ad quid sit utilis, & tertio apparebit ex his principale propositum. Quantum ad primum sciendum est, quod missio visibilis super missionem absolute dictam addit signum visibile, vt dictum fuit in praecedente distinctione. Cum ergo de ratione missionis absolute sumptae sit exitus personae a persona ad aliquid causandum in creatura, haec omnia includit missio visibilis & cum hoc visibile signum ratione cuius tota missio dicitur visibilis. Ex quo potest colligi differentiam inter apparitionem & visibilem missionem. Apparitio enim dicit solam manifestationem personae diuinae per signum visibile, unde conuenire potest cuiuslibet personae diuinae etiam patri, vt allegatum est in arguendo. Missio autem visibilis dicit id ipsum & cum hoc exitum personae a persona ad sanctificationem creaturam: & ideo non competit nisi personis ab alio existentibus vt sunt filius & Spiritus sanctus quorum uterque visibiliter missus est: filius quidem in natura assumpta, vt dicit Apostolus Gal. 4. At ubi uenit plenitudo temporis misit Deus filium suum, &c. Spiritus uero sanctus in columba super Christum apparente & linguis igneis apparentibus super Apostolos, & quam pluribus aliis signis visibilibus, & hoc totum propter sanctificationem creaturae rationalis, vt postea magis dicitur, & sic patet primum.

7. **D**E SECUNDO est intelligendum quod omnis missio tam visibilis quam inuisibilis est propter gratiam. Est autem duplex gratia, scilicet personalis & causalis seu uniuersalis. Personalis respicit personam secundum seipsam. Secunda uero respicit personam in ordine ad aliam. Ad primam ordinatur missio inuisibilis quae est ad solam sanctificationem creaturae cui fit missio: propter secundam fit missio visibilis, quia per signum visibile significatur quod in eo cui fit missio fit gratia vt potens in alios redundare per eorum praedicationem vel ministerium: ideo Christo primo & postmodum Apostolis visibilis missio Spiritus sancti facta est, quia per eos gratia diffundenda erat in alios, & Ecclesia plantanda, & hoc fuit expediens.

8. Quod patet primo sic: fides est de transcendentibus naturalem rationem, decuit ergo vt praedicationibus fidem crederetur quod doctrina eorum & auctoritas docendi per alios quod transcendens rationem naturalem confirmaretur, hoc autem factum est per missionem visibilem, ideo missio visibilis fuit utilis, fuit enim quasi quoddam argumentum confirmans doctrinam fidei.

9. Secundo sic: maiorem manifestationem requirit gratia secundum redundantiam quam gratia secundum sufficientiam seu gratia causalis & uniuersalis quam gratia personalis, sed ad gratiam personalem sufficit visibilis missio quae in se latet: ergo gratia secundum redundantiam quae est causalis vel uniuersalis requirit plus, scilicet signum sensibile quod extra patet, & hoc de secundo.

10. **E**X HIS apparet tertium faciliter, scilicet quod visibilis missio competit Spiritui sancto, sic: Ecclesiastica hierarchia exemplata est a caelesti, sed in caelesti hierarchia per superiores illuminantur & instruantur inferiores, ergo similiter in ecclesiastica per superiores illuminari debet & instrui inferiores, propter quod ad significandum mysterium gratiae acceptae a talibus conuenienter debuit apparere per signum huius ministerii ostensuum quod factum est in missione visibili Spiritus sancti.

11. **A**D PRIMUM argumentum dicendum, quod Spiritus sanctus propter missionem visibilem non dicitur minor patre, filius tamen propter naturam assumptam dicitur minor patre. Cuius ratio est, quia quodcumque aliqua duo sunt unum in supposito, unum potest de alio praedicari